

Tribina

Kako to radi SNS: Inflacija afera i mehanizmi uklanjanja štete

VREME

DODATAK nedeljniku VREME br. 1689 od 18. maja 2023.

Tribina

Sloboda medija i mišljenja na udaru lokalnih moćnika i nasilnika

Tribina

Kako to radi SNS: Inflacija afera i mehanizmi uklanjanja štete

Od 2012. godine do danas, vlast koju predvodi Srpska napredna stranka produkuje bezbrojne afere koje na različite načine dospevaju u javnost: neke otkrivaju nezavisni mediji i civilne organizacije, neke hrabri pojedinci, a neke su opet evidentno posledica unutarstranačkih sukoba ili pak sukoba između stranaka koje čine vlast. Afere, od kojih bi mnoge u demokratskim zemljama dovele do pada vlade ili ostavke visokih ili lokalnih funkcionera – pogotovo one afere koje su temeljno dokumentovane – nemaju međutim značajan uticaj na rejting predsednika Srbije, koji u potpunosti personifikuje ovu vlast, niti na rejting vladajućih stranaka. Funkcioneri koji su u centru obelodanjenih slučajeva korupcije i kriminala uglavnom nikada ne snose sankcije, retko bivaju “sklonjeni”, a postoji veliki broj slučajeva u kojima, nasuprot, napreduju u hijerarhiji moći.

Jasno je da medijska blokada, odnosno nedovoljna informisanost građana o ovim slučajevima, predstavlja glavni mehanizam sprečavanja štete nastale otkrivanjem afera. Definitivno, međutim, vlast koristi i druge metode koje joj omogućavaju da održi rejting bez obzira na dramatično visok stepen korupcije i mnogo puta dokazanu spregu vlasti i kriminala.

Na tribini smo razgovarali o naprednjačkim mehanizmima uklanjanja štete, o karakteru afera, ali i o dominantnom vrednosnom sistemu u kojem su kriminal i korupcija normalizovani... Kako da dođemo do društva u kojem će vlast snositi odgovornost za svoje postupke, pitanje je na koje smo pokušali da damo odgovor.

Debata je održana u Kraljevu, u klubu “Time”, u četvrtak 27. aprila. Govornici su bili glavni i odgovorni urednik nedeljnika “Vreme” Filip Švarm, novinarka BIRN-a i “Vremena” Jelena Zorić, aktivista Lokalnog fronta Predrag Voštinić i politikolog Vladimir Marović. Suorganizator tribine bio je Lokalni front iz Kraljeva.

Moderator je bio novinar “Vremena” Nedim Sejdinović.

NEDIM SEJDINOVIĆ: Dobar dan svima. Hvala vam što ste došli na tribinu koju organizuju nedeljnik “Vreme” i Lokalni front iz Kraljeva, a na kojoj ćemo razgovarati o inflaciji afere koje proizvodi vlast u Srbiji i načinu upravljanja tim aferama. Svakako ćemo se kroz razgovor dotaći i drugih aktuelnih političkih tema, bilo onih na nacionalnom ili na lokalnom nivou. Dužan sam da kažem da je ovo druga u novoj seriji tribina koje nedeljnik “Vreme” organizuje u gradovima Srbije i na kojima debatujemo o aktuelnim političkim i društvenim prilikama.

Glavni urednik “Vremena” Filip Švarm je predložio da današnja tema budu afere vlasti, pa bih ga zamolio da na početku ponudi širi okvir za razgovor.

FILIP ŠVARM: Drago mi je što smo u Kraljevu. “Vreme” je 2015. godine obeležavalo 25 godina postojanja takođe ciklusom tribina širom Srbije, i mogu da vam kažem da je debata u Kraljevu bila najbolja. Gledao sam nedavno izveštaj sa te tribine i, verovali ili ne, i tada smo pričali upravo o aferama. Sećam se da smo, kada smo dolazili u Kraljevo, razgovarali o tome koliko će “ovi” opstati na vlasti. Bilo je optimista, ali je bilo i pesimista. Pesimisti su govorili – od osam do deset godina. Međutim, danas vidimo da je više od deset godina prošlo a da je vlast čvršća nego ikad. I 2015. godine smo govorili o aferama, lažnim diplomama, nameštenim tenderima, izostanku demokratije, kontroli medija... Govorili smo o bahatosti jedne nove klase. Kao da se od tada ništa nije promenilo, osim što je situacija u međuvremenu postala gora, neuporedivo gora.

Moram priznati da se ne sećam nijedne afere koja je dobila bilo kakav epilog, sudski ili moralni. Vladaju ljudi koji međusobno menjaju mesta. Najvažniji ljudi u državi (osim Vučića), Aleksandar Vulin i Bata Gašić, rotiraju se. Najpre je jedan direktor BIA, a onda ovaj koji je bio ministar policije, sa svim aferama koje ga prate, dođe na njegovo mesto. To je postalo normalno. To je ono što predsednik Srbije zove: “Pa šta!” Kada nekog od njih uhvatite da je radio nešto neprimereno ili protivzakonito, oni vam kažu: “Pa šta!” Ako govorite istinu, smatraju vas maloumnim. Hoće da vas vode u “Lazu”. Ako ne kradete, s vama nešto nije u redu. Potpuno moralno potonuće!

Tu je naša koleginica Jelena Zorić, ali ja sam hteo da kažem ponešto i o aferama o kojima je ona pisala. Izveštavajući o slučaju “Jovanjica”, Jelena je otkrila da je u ovu aferu, pored ostalih, uključen i sam vrh BIA. I ništa se nije desilo. Baš ništa. Suđenje za tzv. “Jovanjicu 2” nikako ne može da počne. Nema nikakvih izjava. Ni iz BIA, ni iz MUP-a nema demantija, niko nas ne zove. Prošao voz.

Uzmimo drugu temu kojom se Jelena takođe bavila. Na moju veliku žalost, izašla je u BIRN-u, a ne u “Vremenu”. To je novi slučaj “Šarić”. Imamo čoveka koji je urednike tabloida zvao iz zatvora. On određuje naslove, on targetira ljude, može mu se. Da li se nešto desilo? Nije se ništa desilo. Živimo u državi i društvu koji su postali rijaliti. I svi gledamo taj rijaliti, i na ovaj ili onaj način učestvujemo u njemu. Navikli smo se. Izbije nova afera, drži pažnju javnosti dva ili tri dana, i onda se zaboravi. Potpuni izostanak odgovornosti je poguban po društvo. Ušli ste u stranku, kupili ste diplomu, kupili ste doktorat, pa možete šta god hoćete. Niko ne odgovara. Opšta neodgovornost je postala kredo naprednjačke vlasti.

Vraćam se na ono Vučićevo “Pa šta!”. Ovde se korumpirani likovi – ili, da budem otvoren, kriminalci – ne zovu tako već se za njih kaže da su “snalažljivi ljudi”. Oni su neko ko to može.

Postavljam često i sam sebi pitanje koje dobijam od drugih ljudi: pa dobro, zašto radite to što radite kad od vašeg pisanja nema nikakve vajde? Isti ljudi napreduju, smenjuju se u ministarskim foteljama, bogate se, a vi ništa ne možete. Da li se osećate kao idioti? Pa, ne osećamo se kao idioti! Jednog dana, a

Kada nekog od njih uhvatite da je radio nešto neprimereno ili protivzakonito, oni vam kažu: ‘Pa šta!’ Ako govorite istinu, smatraju vas maloumnim. Hoće da vas vode u ‘Lazu’. Ako ne kradete, s vama nešto nije u redu. Potpuno moralno potonuće! —Filip Švarm

Ovde se korumpirani likovi – ili, da budem otvoren, kriminalci – ne zovu tako već se za njih kaže da su ‘snalažljivi ljudi — Filip Švarn

taj dan će doći, pitaćemo se gde je ko bio i ko je šta radio. Pitaćemo se da li smo hodali gradom uspravne kičme ili kao miševi. Pitaćemo se šta smo svojoj deci ostavili. Kakvo društvo? Kakvu državu? E, pa zato radimo to što radimo! Još jedna važna stvar zbog koje pišemo jeste da sačuvamo privid, makar privid zdravog razuma.

Zamislite da vas osude da se informišete samo iz režimskih medija! Zamislite da recimo tri meseca nemate pristup nijednoj normalnoj informaciji koju iznose profesionalni i nezavisni mediji! Pa, verovali biste da je Srbija – Švajcarska. E, to je ta paranormalnost u kojoj živimo. To je paranormalnost gde afera ne nose sa sobom odgovornost i nisu merilo za smenu vlasti. U takvoj situaciji postojanje nezavisnih i profesionalnih medija jeste elementarno važna stvar, ne samo iz etičkih razloga nego i radi očuvanja zdravog razuma.

NEDIM SEJDINOVIĆ: Dajem reč Jeleni Zorić. Jelena, ti si kao novinarka učestvovala u otkrivanju nekih veoma važnih afera. Na nekim konkretnim slučajevima videla si kako vlast te afere “hendluje”. Kako zapravo skreće pažnju sa nekih detalja afera ili sa afera uopšte. I kakvo je tvoje mišljenje o tome kako građanska i opoziciona javnost na njih reaguje?

JELENA ZORIĆ: Dobro veče. Prvi put sam u Kraljevu i zaista mi je velika čast. Hvala Lokalom frontu što nas je pozvao u goste. Za početak, hoću da kažem da sam mnogo veći optimista od mog urednika. Nisam bila u Kraljevu 2015. godine, ali ne mislim da smo na istom mestu gde smo bili i tada. Možda zato što više idem po terenu i radim sa izvorima. Mislim da je situacija trenutno i dobra i teška. Ranije sam morala da tragam za pričom ili mi se dešavalo da priča sama dođe do mene ili ja naiđem na nju. A sada mi se čini na ovom brodu zvanom Srbija curi sa svih strana. Ljudi vas prosto vuku za rukav da vam nešto kažu, ili da vam ponude neku priču.

Mislim da ćemo uskoro svi da počnemo da govorimo kao ja od pre nekoliko godina. Kada mi kažu da su se zbog mog teksta mnogo iznervirali ovi iz policije, BIA, vojske i Vlade, ja odgovorim kao Vučić: “Pa šta!” Kada kažu da ne možemo da imamo tribinu u nekom gradskom prostoru, ja kažem: “Pa šta!”

Imaćemo je drugde. Jednostavno, to “Pa šta!” postaje ozbiljan bumerang.

Zašto radimo to što radimo? Pa, zato što pišemo istoriju. I sve ovo što sada pišemo, to će biti istorija Srbije. A ne ono sa čime neko manipuliše ili što je propaganda. Koliko god da je jaka, istorija će je posmatrati samo kao propagandu. Radimo i zato što posle lošeg dolazi dobro. Zato se i borimo, i zato i trpimo.

Što se stiče štancovanja afera i kontrole štete koju radi vlast, a i kako reaguju ostali, o tome mogu da govorim iz vlastitih primera. Da pođemo od poslednje priče koju sam objavila za BIRN: radi se o korupciji u kabinetu gradonačelnika Beograda. Postoji snimak u kojem čovek iz kabineta nudi stranim privatnim partnerima da im namesti tender. Da oni dobiju novi posao kako bi raskinuli trenutni. Kako sve mogu da se dogovore. I to je nešto zbog čega bi u demokratskom društvu gradonačelnik i ceo njegov kabinet podneli momentalno ostavke. Ali su oni rešili da kažu: “Pa šta!” Tužilaštvu to takođe ide naruku jer rade po principu, to smo u “Vremenu” pisali, “pitaj brata lažova”. Dakle, tužilaštvo je rešilo da pita gradonačelnika i njegov kabinet šta oni znaju o tome. A nisu dali nalog policiji da izvrši provere, nisu pitali ljude koji su na neki način oštećeni.

Nemam društvene mreže, najviše zbog toga što teram sebe da sve što imam da kažem o nekoj priči, to kažem u njoj. I da ne dolazim posle u situaciju da za jedan deo javnosti objašnjavam segmente. Kada priču uradim i kada je objavim, onda je ponudim svima. Ko god želi da je pročita, može da dođe do nje. I nije ograničen na neki moj mali nalog na društvenim mrežama. Ali, da sam bila na mrežama, možda bih skrenula pažnju opoziciji ili nekim influenserima koji su nekoliko sati nakon objave – prebacili težište priče. Tako se uništava slučaj, i to ide naruku vlasti. To neki ljudi rade nesvesno. Dakle, više nije bilo bitno šta se čuje na snimku, gde imamo nedvosmislen

Izvinite, za jednu državu da li postoji veći korupcionaški skandal nego da sa narko-biznisom bude povezan najviši vrh i vojne i civilne tajne službe? I da tu budu visokopozicionirani pripadnici MUP-a, takođe umešani u slučaj? Pa, nema goreg skandala! —Jelena Zorić

dokaz o korupciji, nego je postalo bitno odakle meni snimak. I da li je meni to dao Vesić ili je ispalo iz nekog kamiona SNS-a, i tako dalje. Nije mi dao Vesić, a naravno da neću otkriti ko mi ga je uručio. Ali, iskreno da vam kažem – i da mi je Vesić dao, snimak bih uzela, jer se mnogo ne potresam ako su u SNS-u rešili da se glođu među sobom. Svi su počeli odjednom, povedeni tom grupom ljudi, koja su inače naši čitaoci, da se pitaju odakle meni snimak. Pa, verovatno je da se napadaju međusobno, to je evidentno. Ali, meni je najbitnije to što se čuje na snimku i hoće li neko zbog te korupcije da odgovara. I naravno, da je snimak autentičan.

Slično se dešavalo i u nekim prethodnim situacijama. Recimo, kod afere “Jovanjica”. Ja sam rekla onomad – a to je izazvalo veliki odjek u javnosti – koga nema u toj aferi, a koga ima. Rekla sam da nema dokaza da ima Andreja Vučića. Znam, međutim, zašto se pojavilo njegovo ime. Plasirala ga je BIA, služba koja je i te kako involvirana u “Jovanjicu”. To su njeni

klasični mehanizmi, koje prepoznate ako se kao novinar bavite njome. Recimo, ako hoćeš da zezneš novinara kada krene u dobru priču, daj mu da puca visoko, i ako promaši, priča je uništena. Svi znate za aferu “Votergejt”, posle koje je predsednik SAD Nikson podneo ostavku. Novinari nikada nisu spomenuli, u prvim tekstovima, samog Niksona, da je od njega došlo naređenje, iako se to naslućivalo od samog početka. Gradili su čvrsto slučaj, tako da on prosto ne može da se izvuce iz njega. Nebitno je da li je znao ili nije znao – pošto su svi njegovi ljudi bili umešani. Postalo je nebitno da li je znao, ali je morao da ode.

Ovde su podmetnuli zvučno ime – brata predsednika. Fizičko lice. Šta ja imam sa tim fizičkim licem? Ako je on rešio da bude kriminalac, može mu se. Ali je on zvučno ime i služio je za skretanje pažnje javnosti. Ali su zato u mraku godinama ostala imena. Šefa, direktora Vojno-obaveštajne agencije, koji je bio u kontaktu sa Koluviom. Direktora Bezbednosno-informativne agencije Bratislava Gašića, koji je sada ministar unutrašnjih poslova. Bio je u kontaktu sa Koluviom. Kao i gomila drugih, visokopozicioniranih pripadnika tih službi. I oni su se krili u mraku svih ovih godina. Izvinite, za jednu državu da li postoji veći korupcionaški skandal nego da sa narko-biznisom bude povezan najviši vrh i vojne i civilne tajne službe? I da tu budu visokopozicionirani pripadnici MUP-a, takođe umešani u slučaj. Pa, nema goreg skandala! I još, prema optužnici, reč je o najvećoj plantaži marihuane u Evropi. I nebitno je da li se u nekim delovima sveta duva slobodno, da li je negde ona legalna ili nije, ovde je to rađeno nelegalno. I ako se ovde nekada legalizuje marihuana, to neće umanjiti značaj afere. Postalo je jasno zašto se ceo državni vrh upregao da brani Koluviu. Ali, ljudi su tada takođe imali taj momenat: “Aha, rekla je da ovog nema!” Pa što je bitno da li njega ima ili nema? On je fizičko lice. Ja na stvari ne gledam populistički. Kada gradim slučaj kao novinar, moram da ga gradim snažno kao što to radi dobar tužilac.

Da kažem još nešto, o slučaju “Savamala”. Zašto je “Savamala” i danas simbol sloma države? “Savamala” je ostala živa afera zato što je dobro pitanje postavljeno u javnosti i to se pitanje do dan-danas održava.

Zašto radimo to što radimo? Pa, zato što mi pišemo istoriju. I sve ovo što sada pišemo, to će biti istorija Srbija. A ne ono sa čim neko manipuliše ili što je propaganda. Koliko god da je jaka, istorija će je posmatrati samo kao propagandu. Radimo i zato što posle lošeg dolazi dobro. Zato se i borimo, i zato i trpimo —Jelena Zorić

Ono glasi: “Ko je rušio u Savamali?” To je jako važno. A ne da li su to bile udžerice ili nisu. Pa šta? I da su šatori bili, šta ima veze. Šta god da je bilo, miševi i pacovi... Da je bila piramida miševa i pacova... Ko je rušio u Savamali? Sve super, nastavite da pravite to što pravite, samo recite ko je rušio! Zašto pod okriljem noći? Zašto su ljudi vezivani? Ko je vezivao ljude? Ko im je oduzimao mobilne telefone? Ko je isključio struju? Ko je sprečio policiju da izađe na poziv građana? Dobra pitanja su postavljena, a i to je bio momenat kada smo imali podršku bar dela institucija da se ona postave. Sada bukvalno grupa istraživačkih novinara iz nekoliko redakcija radi posao institucija. I dok se situacija sa institucijama ne popravi, to će biti tako.

Kada se desio pad helikoptera, oni su tada podmetnuli pitanje, vrlo svesno: “Da li je pilot Omer Mehić bio pijan?” To jest, pustili su informaciju da je imao alkohola u krvi. A šta je bitno u ovoj nesreći? Bitno je zašto je helikopter uopšte poleteo. Kada sam radila na ovoj priči, ja sam uporno postavljala pitanje – zašto je helikopter uopšte poleteo u onako maglovitoj, kišnoj i vetrovitoj noći. MUP je odbio da leti. To ministarstvo je reklo da vremenski uslovi ne dozvoljavaju poletanje. Vojska je rekla: “Da!” Ali kako? Nekim pozivima kojima su zaobilazili lanac odgovornosti. I u tom dobro uvezanom lancu neodgovornosti izgubili smo sedmoro ljudi. To je cena nečije bahatosti. Jer je neko došao da bude ministar vojni. Neko došao da bude ministar zdravlja, i ima broj, i misli da je vlasnik vojne letачke brigade, i on će da ih pozove i da naruči let. A taj komandir u Batajnici bude servilan, pa kaže: “Može, gospodine ministre. Morate, momci, da letite, zvao je ministar!” I eto, odleteli su u smrt. Volela bih da javnost to razume.

Kada bih imala društvene mreže, verovatno bih ovo pisala ispod svakog svog teksta: “Ne skrećite fokus. Ne dozvolite im da skrenu fokus.” Jer, onda neće moći da prežive aferu. A znate šta? Zapravo i nisu preživeli. Ni aferu “Helikopter”, ni aferu “Savamala”, koliko god da vam deluje da jesu i koliko god da viču: “Pa šta!” Zašto? Kada je bila “Savamala” i kada je bio “Helikopter”, ti slučajevi su bili pred Višim javnim tužilaštvom u Beogradu i nisu rezultirali presudom. Tada nismo imali nikoga iz tužilaštva koji je izašao i rekao: “Ovo je nedospustivo!” Desio se onda slučaj “EPS” nedavno, i desila se pobuna tužiteljki. Izašla je jedna u javnost, a za 10-12 sati izašla je i druga. Onda su krenule peticije podrške. Gotovo celog Prvog tužilaštva, gotovo celo Treće tužilaštvo, Ratni zločini...

Ukazalo se da postoji masa tužilaca koja više neće da trpi politički pritisak. A da nismo ovako uporno pisali i često se pitali za čije babe zdravlje to radimo, ti ljudi ne bi imali motivaciju. Oni sada imaju motivaciju i znaju da ako ne rade institucije, onda su tu novinari. Prosto su se nekako svi oprostili od rada institucija.

Nećemo dobiti sudsku pravdu. Nećemo dobiti institucionalnu pravdu. Ali dobićemo pravdu suda javnosti. I svaki sud javnosti oni su do sada izgubili. Da nisu, ne bi sve agresivnije vikali: “Pa šta!”, i pravili nove pokrete i želeli da se otarase ovog SNS-a. Tako da mi iz dana u dan pobeđujemo, samo treba to da shvatimo i da nastavimo.

NEDIM: Hvala, Jelena. Nadovezaću se u drugom krugu pitanja na ovo što si na početku izgovorila, jer mislim da je tema interesantna i važna. Sada bih da se sa nacionalnog spustimo na lokalni nivo, pa pitam Predraga Voštinića kako stvari sa aferama funkcionišu na lokalnu. Ne samo u Kraljevu. Poznato je, naime, da Lokalni front saraduje sa drugim lokalnim inicijativama i da dobro zna šta se događa i u drugim gradovima i manjim mestima Srbije. Dakle, mi smo pričali do sada o velikim nacionalnim skandalima, spomenuli smo deo njih. Interesuje me koliko uopšte građani u manjim mestima znaju za te afere. Ako ne znaju, da li je to posledica medijske blokade ili je posledica činjenice da su potpuno utrnuti, jer ih to ne interesuje, nije tema kojom se bave? I kako to sve na lokalnu izgleda kada se radi o lokalnoj vlasti, lokalnim aferama i lokalnim medijima, da li se može govoriti da u velikim gradovima, prvenstveno Beogradu, postoji sud javnosti, kao što je Jelena rekla, a da u malim mestima, uz određene izuzetke, tako što zapravo i ne postoji? Kakvo je tvoje mišljenje?

PREDRAG VOŠTINIĆ: Inače, delim Jelenin optimizam, jer kad je slušam i čitam njene tekstove, najčešće imam efekat onog nećaka Duška Dugouška kome padne vilica, i razmišljam šta sve još nije objavljeno ako je ovo objavljeno. Tako, siguran sam, razmišljaju i osećaju mnogi drugi. Nikad mi nije bilo jasno kako to kroz čoveka prođe a da ne reaguje. Sad čuješ informaciju koja ima rang afere, i ti sad ,kao, ništa, kao “jao, baš je neobično”.

Dok dišem, biću protiv ovoga što nam se dešava, i to je možda najbolji optimizam koji možemo da ponudimo i sebi i društvu, da zauzmemo stranu dobroga u vremenu zla. Ne znam da li će neko od nas doživeti pobedu onoga za šta se borimo, ali ćemo doživeti uvažavanje jer smo bili na dobroj strani. To možda

deluje previše idealistički, ali i dalje mislim da ne treba da budemo osuđivani za idealizam, naprotiv treba da budu osuđivani oni koji se protiv idealizma bore kriminalom.

Siguran sam da postoji sud javnosti i na lokalnom nivou. Samo što su ovde kanali komunikacije svedeni na svadbe, slave, proslave, glavnu ulicu, gde god da se susreću građani. Male sredine su u tom smislu uvezanije nego velike, bez obzira što ne postoje ili su izuzetno retki kritični mediji. Mnogima je sve jasno. Ovdje se komentariše čak i ono što je kuolarsko, razni abrovi.

Nedavno se desilo valjda samoubistvo jednog SNS čelnika u Kraljevu i postoji već pet alternativa kako je i zašto on izgubio život. Međutim, postoji strah da se o svemu tome javno progovori, da se recimo u ovom slučaju eventualno dobaci izvan okvira “o pokojniku sve najbolje”. Evo, ja nemam ništa dobro da kažem o onima koji su uzurpirali javne resurse, o onima koji recimo nisu dozvolili da se ova tribina održi u gradskoj skupštini.

Skoro da više ne postoje profesionalni lokalni mediji jer ih je preuzela stranka na vlasti. Desila se, setimo se, masovna partijska kupovina radija i televizije pre sedam-osam godina. Tada je bivši direktor BIA Bratislav Gašić pokupovao jako mnogo medija po ceoj Srbiji. Medijski profesionalci trenutno ne drže više od 10 odsto medija. A i ti mediji su postali delovi komercijalnih kanala koji emituju samo muziku ili reklame. Sa druge strane, oni koji se bave drugim temama – ne neguju slobodu političke misli.

Pošto sam željan da slušam vas, bio sam kratak.

NEDIM: Hvala. Hajde još malo da se zadržimo na lokalnu. Vladimire, kako ti gledaš na krarakter naprednjačkih afera i ravnodušnost ljudi prema njima?

VLADIMIR MAROVIĆ: Hvala, Nedime, na pitanju. Mi ovde govorimo o samoj prirodi vladavine SNS-a kojoj su po mom sudu afere – nužni atributi. Nemojte mi zameriti, nastupaću sa pozicije struke, oslanjajući se na prirodu i karakter vladavine koju imamo.

Već načinom svog tronizovanja SNS nije oslobođen upitne legitimnosti svoje vladavine. Geneza dolaska na vlast SNS-a oposredovana je aferama, kako iznutra tako i spolja. Uzmimo samo za primer to da je Evropska unija tri sata pre zatvaranja biračkih mesta čestitala predsedniku Srpske napredne stranke Tomislavu Nikoliću pobjedu na predsedničkim izborima 2012. godine. Saopštenje koje su potpisali predsednik Evropskog saveta Herman van Rompej i predsednik Evropske komisije Žoze Manuel Barozo

Dok dišem, biću protiv ovoga što nam se dešava, i to je možda najbolji optimizam koji možemo da ponudimo i sebi i ovom društvu, da zauzmemo stranu dobrog u vremenu zlom. Ne znam da li će neko od nas doživeti pobjedu onoga za šta se borimo, ali ćemo doživeti uvažavanje jer smo bili na dobroj strani. To možda deluje previše idealistički, ali i dalje mislim da ne treba da budemo osuđivani za idealizam, naprotiv treba da budu osuđivani oni koji su se protiv idealizma borili kriminalom —Predrag Vošinić

pojavi se, kako su rekli, “greškom” na zvaničnom sajtu Evropske unije. Ova “greška”, koja je po svojoj prirodi takođe politička afera, zapravo je bila samo dozvola spoljnog faktora za afere kojima godinama svedočimo na unutrašnjem planu. Ta je dozvola svoju probnu “vožnju” imala u onim džakovima navodno pokradenog izbornog materijala sa jednog biračkog mesta u Pančevu, koje su Nikolić i Vučić prikazivali pred Narodnom skupštinom. Utvrđeno je da te krađe nije ni bilo, ali je laž prošla, i to bez sankcija za njene tvorce.

Uzimajući u obzir samo ove događaje, koji neposredno prethode dolasku SNS-a na vlast, nimalo čudno nije što je SNS kao sada već “poraslo dete” izmilio iz aferama prilično umrljane placentu. Metaforički, a u pojedinim slučajevima i faktički govoreći, krv te

posteljice je krv ovog društva. Stoga sebe ne možemo amnestirati od svih tih zbivanja, niti o njima ćutati.

Moja namera svakako nije da nabrajam beskrajna nepočinstva koja prate ovu vlast. Mnogi ljudi su se time bavili, imajući pregršt materijala za taj posao, koji, inače, nije završen. Želeo bih da u ovom susretu zapravo govorim o prirodi i načelu vladavine kojoj smo izloženi, a koja u svoje najprepoznatljivije doprinose istoriji ove zemlje može ubeležiti upravo ta nepočinstva. Pitanje je, dakle, šta mi u stvari živimo?

Zaista postoje mnoge afere koje sasvim opravdano po svom sadržaju bude primarno interesovanje kriminalistike i kriminologije. Tu pre svih mislim na one u kojima su izgubljeni ljudski životi (Obrenovac, helikopter, Lučani, Savamala, mafijaški klanovi...). Ipak, sa sociološkog i socijalno-psihološkog aspekta, ja bih se pozvao na aferu plagiranog doktorata Siniše Malog. Zašto? Pojašnjenja radi, podsetio bih na Vučićevu izjavu u kojoj kaže kako su i Danila Kiša optuživali za plagijat. U toj izjavi pronalazim pokušaj normalizovanja beščasća u jednom društvu i to pozivanjem na realne autoritete, kojima se podmeće identifikovanje sa ovim opskurnim likovima. To bi zapravo značilo da se i građanstvo smatra neukim i nezrelim, pa mu se preporučuje učenje po modelu. A model je, zamislite, jedan Kiš kojeg posle skoro pola veka ponovo pokušava da obeščasti jedan Vučić, perverzno rehabilitujući optužbe na koje je Kiš tako precizno odgovorio u svom "Času anatomije".

Socijalno-psihološki govoreći, ovo pervertirano pozivanje na prave autoritete u stvari je odraz želje da se poštuje samo jedan perverzni autoritet, odnosno autoritarni vođa, koji je sebe ovlastio da sudi o svemu i presuđuje svakome. Time se proizvodi jedan specifičan oblik vladavine koji počiva na obmani, manipulaciji, strahu, uceni, bezakonju, kontroli, uvezanim interesima i totalnoj dominaciji, što nas direktno uvodi u tiraniju. Ne, nije ovo teška reč, jer tiranija ne podrazumeva samo fizičko nasilje i isukani mač instrumentalizovanog aparata sile, nego i psihičko nasilje, koje svoje pojavne oblike ima u masovnom ubeđivanju sredstvima informisanja, kojima se razara siva moždana masa jednog društva i sprečava njegovo racionalno odlučivanje. I tu dobijamo medije koji su moderatori svesti tog istog društva. Takav format svesti postaje neosetljiv na afere, jer je uskraćen za informacije, pa time neosetljiv i na nepravdu. Štaviše, podržava je.

Vraćajući se na tiraniju, u njoj pojmovi poput pravde, zakona, slobode i vrline ne gube značenje, ali se

Mi uistinu živimo tiraniju realnog zla, a afere su njegovi nužni izdanci —Vladimir Marović

brutalno gase, čime nastupa sprovođenje samovolje i nepravde, a afere jesu jedan od oblika te nepravde. A šta je sa tiraninom? Treba naglasiti da u učvršćivanju vlasti u jednoj figuri, nestabilnost države postaje zapravo odraz nestabilnosti te figure. Zato ona i jeste spremna na sve. Reflekse te političke psihopatologije lako uočavamo u kontradiktornostima koje samo još upućuju na proširenu reprodukciju kriminalnih radnji, koje se katkad nesvesno, a katkad iz čiste obesti i priznaju. Ovih dana smo svedočili i samoproglašenju jedne političke figure za "kompletnog idiota". Na prvo mesto u toj izjavi stavljena je više puta ponovljena lična zamenica "ja". U doživljaju toga "ja" centrirana je i celokupna moć ove države, čime je svakako derogirana podela vlasti, a država zarobljena. Budući da potenciranje ovoga "ja" podrazumeva ono što filozofija naziva "izdizanjem partikulariteta na nivo opštosti", čime se definiše zlo, jer sem toga "ja" sada više ništa i ne postoji. Mi time uistinu živimo tiraniju realnog zla, a afere su njegovi nužni izdanci.

NEDIM: Filipe, voleo bih da uporediš postpetooktobarsku vlast, onu od 2000. do 2012. godine, i njene afere sa ovim što nam se danas dešava. Kako ti se sad čini, da li je to uopšte uporedivo? I druga stvar, da li inflacija afera zapravo dovodi do utrnutosti građana?

FILIP ŠVARM: U vreme kada je ovom zemljom vladao "krvavi" Boris Tadić zajedno sa još "krvavijim" Mirkom Cvetkovićem, kada su neke afere otkrivane, doživeli smo da su zbog njih neki ljudi gubili posao, neki izlazili iz politike, uglavnom nisu opstajali. Iz današnje perspektive, ta vlast je pokazivala ozbiljnu odgovornost prema građanima. Pazite, da li je bilo idealno – nije. Bilo je mnogo, mnogo grešaka. Ali, da li možete da zamislite Borisa Tadića i tadašnje

Ne, nije tiranija teška reč za ovo što nam se dešava. Ona ne podrazumeva samo fizičko nasilje i isukani mač instrumentalizovanog aparata sile, nego i psihičko nasilje, koje svoje pojavne oblike ima u masovnom ubeđivanju sredstvima informisanja, kojima se razara siva moždana masa jednog društva i sprečava njegovo racionalno odlučivanje —Vladimir Marović

ministre da sa pozicije vlasti štrajkuju glađu kao što su to hteli da rade Aleksandar Vulin i Goran Vesić? Ta vest je bila na CNN-u, uz napomenu da je u pitanju ozbiljna vest. Da li možete da zamislite da predsednik Srbije tada kao ovaj današnji koji je uzurpirao svaki milimetar javnog prostora – pokreće svoj podkast? Dakle, Vučić pravi intervju sa samim sobom na svim režimskim medijima. Priča o čemu god hoće. Pa mu je to malo, pa hoće čovek i podkast. To je stvarnost u kojoj živimo. Mi živimo u državi gde je javnosti prebijena kičma. Ona nešto hoda, gega se, ali slomljene kičme.

Sutra, da se pojavi Vučić na televiziji sa na primer Sinišom Malim i da ga pita: “Je li, Siniša, koliko sam ja ono vlasnik Beograda na vodi? 29 odsto? A, 41 odsto!” I šta, pa ništa. Javnost je anestetizirana, i ni na koji način ne bi reagovala.

“Sutra, da se pojavi Vučić na televiziji sa na primer Sinišom Malim i da ga pita: ‘Je li, Siniša, koliko sam ja ono vlasnik Beograda na vodi? 29 odsto? A, 41 odsto!’ I šta, pa ništa. Javnost je anestetizirana, i ni na koji način ne bi reagovala” – Filip Švarn

NEDIM: Jelena, rekla si u prethodnom obraćanju da kada je reč o informacijama o korupciji i kriminalu – u Srbiji curi na sve strane. Ko su zapravo ljudi koji te informacije dostavljaju, kako ih ukratko opisati?

JELENA ZORIĆ: Pa, javljaju se ljudi iz institucija koji shvataju da je važno da neke stvari odu u javnost, da novinari pišu o pojedinim aferama i da one opstaju u žiži. Bez preterivanja i bez ikakve teorije

zavere, verujte mi, mislim da su možda i životi, a sigurno egzistencija, radni odnos i sloboda policajaca koji su razotkrili “Jovanjicu” sačuvani zahvaljujući reakciji medija i javnosti. Mislim na beogradsko odeljenje za borbu protiv droga, čuveno Četvrto odeljenje. Načelniku Milenkoviću i njegovim inspektorima slobodu a možda i život, svakako posao, čuva reakcija javnosti. Eto, zato mi pišemo. I eto, nije baš da mi ništa ne možemo da promenimo. Možemo! Nekad kažu “oni samo tvituju”. Verujte mi, svaki taj tvit, svaki status, svako pričanje na slavi i na svadbi, svaki romor – važan je i čuva te ljude.

Tužiteljke i dalje imaju posao i nije ih pojeo mrak samo zbog nas. Bukvalno zbog medija koji o tome pišu, i zbog njih koje govore, i zbog javnosti koja na to reaguje. Čak i kada pokušavaju da ih uvrede neki kvaziopozicionari nazivajući ih “lažnim Laurama”, a zapravo je reč o lažnim opozicionarima. Ali, svaka priča o tim ženama čuva njih i njihove porodice. To je kao kad vozite onaj bicikl i pravite struju. Svakom pričom koju otkucamo i svakim redom koji pročitate i podelite, pravimo struju i držimo svetlo upaljeno.

Bilo je slučajeva u kojima sebe krivim za to što se svetlo ugasillo. Kada sam bila neiskusna za ovako ozbiljne stvari. Bila sam iskusna da napišem dobar tekst. Bila sam iskusna 2016. godine da razotkrijem šta se dešava. Ali nisam bila iskusna u psihologiji, da razumem kako neke stvari na ljude mogu da utiču. Neki slučajevi su me naterali da budem obazrivija, da ne smem da zažmurim i da ne smem nikada da odustanem.

Prva sam novinarka koja je pisala o “Savama li”. Bila sam i prva koja je otišla na mesto događaja. Onda sam intervjuisala jedine svedoke o događaju, one koje je javnost imala prilike da vidi u medijima. Razgovarala sam sa tim ljudima, bio je tu jedan dečko muzičar kojeg su vezivali i oteli mu dokumenta i telefon. Bio je i čuvar iz Braće Krsmanović. Nisu oni porušili samo nekoliko udžerica. Tu je bilo i legalnih objekata. To je čitav potez građevina po kojem su vršljali. Takođe, razgovarala sam i sa čuvarom Slobodanom Tanaskovićem, koji je bio u samoj Hercegovačkoj ulici.

Prvotno sam mu snimila izjavu tako da se vide samo njegova leđa. Da ga zaštitim. I on je govorio

Bez preterivanja i bez ikakve teorije zavere, verujte mi, mislim da su možda i životi, a sigurno egzistencija, radni odnos i sloboda policajaca koji su razotkrili ‘Jovanjicu’, sačuvani zahvaljujući reakciji medija i javnosti —Jelena Zorić

kako je bilo strahotno. I dan-danas se sećam njegovih reči. Rekao je: “Dete, njih 30 sa tim maskama trči, tutnji, onda su me zatvorili u tu kućicu i tu me držali, a ja sam mislio da je počeo rat!” Bio je nekada u Vukovaru i imao je posttraumatski sindrom. Pričao mi je posle i da ima problem sa alkoholom. Ostala sam sa njim u kontaktu. I videli smo se negde dve nedelje posle toga, kada mi se učinio nekako čudnim. Vlasnici objekata, da bi pokazali otpor vlasti, postavili su neki kontejner, privremeni objekat. Nisu hteli da se predaju tek tako. Rekli su Tanaskoviću da bude tu, u tom radničkom kontejneru. Niko od nas nije shvatao šta za njega znači kada noću ostane sam u Hercegovačkoj ulici. Ja sam ga pitala “kako ste”, a on mi kaže “ne mogu da spavam”. Nisam znala tada da ljudi mogu da umru od straha. E, to me naučilo ovo moje novinarstvo i život.

Bila je sreda uveče, zvao me drugi čuvar, Makedonac, i kaže: “Ej, Slobu su odveli u bolnicu!” Ja pitam “zašto”, a on kaže “boleo ga je jako stomak, urlao je od bolova”. Onda se u javnosti pojavilo pitanje zašto

je otišao na VMA a ne u Urgentni centar, koji je bliže. Sad ću da odgovorim konačno na to – zato što je bila sreda, a sredom se svi voze na VMA. Nema teorija zavere. Onda su me zvali sa VMA da mi kažu da se nešto sumnjivo dešava. Da su Slobu vezali za krevet. Za krevet su ga vezali jer mu je pukao čir, a istovremeno, pošto je bio lečeni alkoholičar, pao je i u delirijum. Zato su ga vezali za krevet. Oni su njemu pokušali da pomognu. Ali, on je umro vezan u bolničkom krevetu, od straha. Nije ga niko ubio. Ubio ga je strah. A kakva je to država u kojoj umireš od straha?

Ja sam sve to vrtela po glavi, i tek tada suštinski razumela koliko su ovi zapravo opasni. Koliko je mrak crn. Taj strah danas prepoznajem kod jako mnogo izvora. Kod jako mnogo sagovornika. Imate tužiteljke, policajce, policijske inspektore za ubistva, koji su nasmrtno preplašeni. Oni su još svesniji od mene sa čim se nose. To su očevi, to su majke. Dođu kući i plaše se da rade svoj posao kako valja. Sa druge strane, uz njih smo nekada samo mi. Zato nema dizanja ruku, odustajanja, jer su životi u pitanju.

Tribina

Sloboda medija i mišljenja na udaru lokalnih moćnika i nasilnika

Vranjski OK radio je na meti napada i pretnji lokalnog moćnika. Napadi su eskalirali uništavanjem imovine ovog glasila, te drugim oblicima nasilja – kao, recimo, izgradnjom nelegalnog objekta koji je poslovni prostor medija učinio praktično neupotrebljivim. Slučaj u dobroj meri svedoči u kakvoj atmosferi rade “neposlušni” novinari i mediji Srbije, pogotovo oni u manjim mestima. Postoji mogućnost da se problem osvetli, ali tek kada se osvetli iz Beograda, i da se bar delimično reši. U suprotnom sve prekrije mrak, a moćnici i nasilnici izlaze kao sigurni pobednici.

Naravno, nisu samo mediji na meti lokalnih kabadahija koji se po pravilu nalaze visoko u piramidi moći, i čiji je uticaj evidentan i na donosiocce političkih odluka, i na policiju, i na pravosuđe. Stradaju zapravo svi oni koji na različite načine ne pristaju na nezakonje i nametnuta pravila igre. Zato u manjim mestima može da se primeti svojevrsna zavera ćutanja.

O ovim, ali i drugim političkim, medijskim i društvenim metama temama razgovarali smo na tribini koja se 20. marta održala u kafeu “No Comment” u Vranju. Na tribini su govorili glavni i odgovorni urednik “Vremena” Filip Švarm, član Stalne radne grupe za bezbednost novinara Veran Matić i članica Stalne radne grupe za bezbednost ispred Udruženja novinara Srbije (UNS) Dragana Bjelica. Moderator je bio Nedim Sejdinović, novinar “Vremena”.

Usled tehničkih problema nismo bili u mogućnosti da transkribujemo debatu. Umesto toga donosimo sažetke izlaganja iz pera Dragane Bjelice i Verana Matića. U prilogu je i osvrt na tribinu koji je napisao moderator Nedim Sejdinović.

DRAGANA BJELICA: Teža situacija za lokalne medije nego u vreme Slobodana Miloševića

Pripremajući se za put u Vranje, vratila sam film unazad. Setila sam se da smo prvi saznali i pisali na sajtu Udruženja novinara Srbije, da vlasnici OK radija iz Vranja prete i da se tada govorilo kako su zazidani prozori nekakve kancelarije. Sve je bilo čudno. No, jasno je bilo da postoji ogroman strah. Vranjska policija je tada uhapsila dva muškarca zbog sumnje da su upali u prostor “No Comment” kafića, od čije delatnosti se zapravo izdržava OK radio. Kafić i radio dele isti prostor, a upravo su, to smo kasnije sami videli, zazidani prozori medija. Ti muškarci su upali, farbom isprskali šank, stolove, stolice... O tome smo pisali početkom juna prošle godine, a kako je bilo tada, vidi se i sada, skoro godinu dana posle, samo što je sada kafić zatvoren. To “samo” zapravo znači i da ne postoji redovan novac koji pomaže opstanak medija.

Iako je gradska inspekcija ispisala rešenje da se nelegalno dozidana kladionica sruši, pokazalo se da nema ko da taj posao uradi. Priča o strahu dobija pun smisao jer se zna da se prostor kladionice vezuje za moćnika iz kriminalnog miljea, Dejana Nikolića Kantara. To je čovek koji se samozaposlio uoči odlaska na izvršenje kazne kućnog pritvora i kome je Ministarstvo pravde, Uprava za izvršenje krivičnih sankcija, na osnovu tog namenskog zaposlenja dozvolila da se šeta po gradu, jer, navodno, treba da obilazi gradilišta.

E tu se vidi funkcioniše li sistem. Ako vlast ne može da sruši nelegalnu građevinu, koja nije samo to već grubo pokazivanje sile kriminalnog miljea, a može institucija da tome koji se zaposlio samo dan pre odsluženja četvoromesečne kazne kućnog pritvora dozvoli da “ide na posao” i obesmisli kućni pritvor, onda smo u problemu.

Čini mi se da je sada mnogo teža situacija za lokalne medije nego u vreme Slobodana Miloševića. I finansijski i što se tiče optimizma. Verujem da bi se nekada, takođe u vreme polarizovanih medija, u znak protesta ipak okupljao neki svet prkoseći i da bi se organizovale akcije u kafeu ‘No comment’. Ovako, taj kafe proradi samo kada se u njemu nađe novinarska zajednica na sastanku sa Stalnom radnom grupom za bezbednost novinara —Dragana Bjelica

Čini mi se da je sada mnogo teža situacija za lokalne medije nego u vreme Slobodana Miloševića. I finansijski i što se tiče optimizma. Verujem da bi se nekada, takođe u vreme polarizovanih medija, u znak protesta ipak okupljao neki svet prkoseći i da bi

se organizovale akcije u “No comment” kafeu. Ovako, taj kafe proradi samo kada se u njemu nađe novinarska zajednica na sastanku sa Stalnom radnom grupom za bezbednost novinara.

Na kraju krajeva, ne bi valjalo završiti okupljanje pesimizmom. Ipak sam optimista. Zbog alarmiranja novinarske i medijske zajednice, rada Stalne radne

grupe za bezbednost novinara, optimista sam da će institucije u Vranju imati snage da sprovedu zakon i da će srušiti nelegalnu kladionicu. Takođe, da će zaštititi zaposlene OK radija od pretnji. Tu je važna uloga pravosuđa. A mi ćemo dolaziti u Vranje i pratiti suđenja, rad policije, lokalne vlasti, jer to jeste posao novinara. Bilo bi dobro da svako uradi svoj posao.

VERAN MATIĆ: Dejan Nikolić Kantar, čovek koji vlada Vranjem i koji je nasrnuo na OK radio

Najbolji opis stanja u kojem se nalazi Vranje, “grad zarobljen” od Dejana Nikolića Kantara, jeste činjenica da je dotični izgradio nelegalan objekat kojim je zazidao deo prostorija OK radija. Institucije lokalne samouprave, na prijavu OK radija, zabranjuju radove, ali ne izlaze da to fizički i urade. Kada je objekat završen, donose rešenje da investitor, Nikolićeva firma, sruši nelegalni objekat. Pošto to investitor ne čini, već i dalje adaptira i useljava taj prostor, donosi se odluka o rušenju, ali se firma koju je opština platila za te poslove naprasno povlači, i od tog juna 2022. godine, opština ponavlja oglase za firmu koja bi rušila nelegalne objekte u Vranju, uključujući i ovaj, i niko se ne prijavljuje. Dakle, zbog nelegalnog objekta koji je izgradila firma Dejana Nikolića Kantara, celo Vranje i svi nelegalni objekti za koje postoji rešenje o rušenju, ne treba da brinu. Genijalno.

Dejan Nikolić Kantar je produkt zemlje u kojoj živimo. On je istovremeno i dijagnoza stanja u Srbiji, odnosno bolesti koja nije neizlečiva, ali je veoma zapuštena i realno predstavlja smrtnu opasnost za pacijenta, to jest za Srbiju. Višestruko osuđivan za krivična dela, uspevao je da se izvuče bez ozbiljnijih kazni i sankcija.

Za organizovanje ilegalnog kockanja dobio je četiri meseca zatvora, ali u sopstvenoj kući i to bez ograničenja kretanja. Drugim rečima, bio je slobodniji od osoba koje su istovremeno bile pod policijskom zaštitom zbog njegovih pretnji i nasilja.

Osuđen je zbog ilegalnog bavljenja igrama na sreću, a istovremeno je dobio licencu za zvanično organizovanje igara na sreću, iako je kao kažnjavano lice morao da bude isključen iz ovog biznisa.

Njegovi advokati, koji okupiraju nacionalne televizije, ne pominju da se bavi kockanjem, već govore o uglednom poslovnom čoveku koji ima oko 80 “radnji” i preko 300 zaposlenih i koji putem poreza uplaćuje u budžet 3 miliona.

Dejan Nikolić Kantar je produkt zemlje u kojoj živimo. On je istovremeno i dijagnoza stanja u Srbiji, odnosno bolesti koja nije neizlečiva, ali je veoma zapuštena i realno predstavlja smrtnu opasnost za pacijenta, to jest za Srbiju — Veran Matić

Zašto se krije njegov osnovni biznis i zašto se krije da je osuđen zbog nelegalnog bavljenja kockanjem?

Uprava za igre na sreću Ministarstva finansija suspendovala mu je licencu, koju je Upravni sud naknadno vratio. Sud je tako postao saučesnik u enormnom bogaćenju čoveka koje je umnoženo ilegalnim kockanjem. Istovremeno, on još uvek nije izdržao kaznu zatvora za to delo, jer je, gle čuda, počinio novo krivično delo: nasilničko ponašanje prema vlasnici, novinarima i samom OK radiju u Vranju. Dobio je 14 meseci zatvora po osnovu prvostepene presude.

U januaru je veće Višeg suda odlučivalo po žalbi Nikolićeve odbrane. A novi advokat odbrane, koji je prvo nastupio u Pinkovom prestižnom programu

kod Jovane Jeremić, doneo je dokument za koji nije mogao da objasni odakle mu... Za tako pribavljena dokumenta kojima se prikriva poreklo, obično se kaže da su "ispala iz kamiona". U tom dokumentu, Policijska uprava Vranje, navodno, potvrđuje da je Nikolić samo jednom krivično kažnjavan, a ne četiri ili šest puta, kako se kaže u optužnom predlogu i presudi, od kojih dva puta za nasilno ponašanje, što je dodatna otežavajuća okolnost.

Tužilaštvo je odmah pariralo dokumentom sa jedinog relevantnog mesta – iz baze Pravosudnog informacionog sistema koji beleži sve kazne, i to sa svežim datumom. Advokat iz Niša i sa Pinka nije mogao da objasni zašto dokument koji je doneo nije korišćen pred osnovnim sudom... Kaže da ga je dobio pre pet dana. Verujem da će ovo biti jednostavno za Veće koje odlučuje po žalbi, ali više nego dovoljno govori o prirodi optuženog Dejana Nikolića, o ambijentu i sistemu koji gradi oko sebe, kao i o rezultatima svog kriminogenog ponašanja. Postoji velika verovatnoća da je neko iz Policijske uprave izdao potvrdu da ima ju u evidenciji samo jednu presudu... ali da ne spekuliranjem dalje. I ovo je dovoljno.

Pored napada na jednu medijsku kuću, vlasnicu i zaposlene, Nikolić je napao i načelnika Policijske uprave Vranje, Igora Živkovića, upućujući mu pretnje. Posle toga je pobjegao u Makedoniju, gde je uhapšen, smešten u ekstradicioni pritvor i vraćen u Vranje, gde je pušten na slobodu i gde još uvek traje sudski proces za ovaj napad.

Na ročište u januaru, na kom je trebalo da se završi pretres i izrekne presuda, Nikolić je doveden iz Centralnog zatvora u Beogradu. Novi advokat, onaj sa Pinka i sa jučerašnje sednice veća Višeg suda, tražio je odlaganje, da se upozna sa predmetom, što je sudija odbio, zatim je traženo izuzeće sudije, što je takođe odbijeno, a onda se dogodilo nešto što smo već videli tokom suđenja za napad na OK radio: Nikolić počinje da zapomaže da mu je loše, da se zove hitna pomoć, ali istovremeno traži i da se vidi sa porodicom... Tako je završen pokušaj da se presudi nasilniku za napad na prvog policajca Vranja.

Dakle, posle krivičnog dela koje bi trebalo da ga isključi iz bavljenja igrama na sreću, uleteo je u pretnje novinarima i policiji...

Dejan Nikolić Kantar frontalno napada sve ključne činioce koji regulišu našu svakodnevnicu, ali se tu ne zaustavlja. Jasno je da se time ovaj nasilnik ne zadovoljava.

Na suđenja za napad na OK radio dolaze predstavnici svih novinarskih udruženja i Stalne radne grupe za bezbednost novinara, kako bi pružili podršku napadnutim kolegama, što povlači i dolazak lokalnih novinara. Na suđenje za napad na načelnika Policijske uprave nije došao nijedan novinar, ali istovremeno nije došao nijedan predstavnik bilo kog policijskog sindikata. Niko nije došao da podrži predstavnika jedne od najvažnijih institucija kojeg je napao osuđivani za razna krivična dela.

Gde je solidarnost unutar policijske zajednice, gde je profesionalno izveštavanje o jednom u nizu napada, o jednom u seriji nasilničkih akata Dejana Nikolića, gde je građanska solidarnost?

Da, ovo je posao za sud, za tužioca, za institucije, ali svi znamo i vidimo po položaju u društvu nasilnika kao što je Dejan Nikolić u kakvom su položaju ljudi koji rade u tim institucijama. Isto kao što je napadnut načelnik PU, može svako da postane buduća meta. I u tom strahu žive svi u Vranju. A tim strahom se Kantar hrani.

Isti je u neverovatnoj ofanzivi u građevinskoj oblasti. Izgradio je neki ogroman objekat nad cevovodom vodovoda kojim se Vranje snabdeva pitkom vodom. I pored upozorenja da bi to moglo da ugrozi grad, ništa nije učinjeno da se to spreči ili da se sprovedu mere koje će zaštititi stanovništvo.

Poznavaoci prilika u Vranju govore o snažnoj povezanosti Dejana Nikolića Kantara sa Srpskom desnicom Miše Vacića, koji se uglavnom pojavljuje sa predstavnicima fašističkog pokreta širom Evrope.

Jedino u Vranju ovaj pokret je, zahvaljujući prvenstveno nekim moćnicima sa lokala, verovatno i Kantara, osvojio veliki deo lokalnog parlamenta, ali dobila je Stranka vojvođanskih Mađara, jer glasačima koji su kupljeni nije objašnjeno da Srpska desnica na republičkoj listi nije pod istim brojem...

Kako je moguće da sve ovo prolazi?

Da li je ovakvo Vranje – budućnost Srbije?

Vranju je potrebna pomoć cele Srbije, a Srbiji je potrebna pomoć da se suoči i suprotstavi trendovima koje možemo videti iz ovog primera.

Novinarstvu je potrebna solidarnost, ali je naša solidarnost potrebna i časnim i profesionalnim ljudima u policiji, tužilaštvima, u sudovima, u politici... Koliko god bilo teško da zamislimo postojanje takvih u sistemu, mi koji smo odlazili proteklih meseci u Vranje, videli smo ih... I zabrinuti smo za to koliko će moći da izdrže, bez systemske podrške institucija i vlasti u Srbiji.

NEDIM SEJDINOVIĆ: Grad kriminala i straha

Ako želite da izgubite iluzije, da vidite u kakvom je zaista stanju naše društvo i koje su konačne konsekvence politike koja se zasniva na korupciji, gušenju sloboda, ponižavanju institucija, kriminalu i kampanjama zastrašivanja, izmestite se iz velikih centara i kročite u male gradove i mesta Srbije. U Beogradu, Novom Sadu i još ponegde lako možete imati privid kakvog-takvog normalnog života, zahvaljujući sloju ultrabogatih, koji su se ogreballi o novu raspodelu ekonomskih probitaka koja je građane podelila na one koji su obezbedili sledeće generacije, nešto malo srednjeg sloja i ponižene, zarobljene i preplašene koji stoje u redu i hvataju mrvice koje ostaju iza gozbe moćnika. U velikim gradovima srednji stalež čine uglavnom oni koji su poslom vezani za zapadne firme i institucije ili imaju relativno dobro plaćen državni posao: oni žive u svojim svetovima i uglavnom ih drugi ne interesuju mnogo.

Koje su prve asocijacije na Vranje? Nekada, ovaj grad na jugu Srbije bio je poznat po gostoljubivosti, pesmi, opuštenosti, čudnom, nekad nerazumljivom dijalektu, uvek dobroj hrani, "Simpu", "Yumcu" i drugim opštim mestima Borine čaršije. Sada je to, međutim, grad kriminala i straha. Njime vladaju bande najgorih, i teško je razlučiti gde završava zona kriminalnih skupina, a gde počinju lokalna vlast i policija. Grad je blizu granica i administrativnih linija, i u njemu je navodno, ako se znaju ljudi, moguće nabaviti "bele supstance" po niskoj ceni. Tranzitno je to mesto, prepuno eksperata za ovaj biznis. Kada neki od vladajućih kriminalaca pravi prijem, nacрта se tu, kažu, sam formalni i neformalni državni vrh, i onaj koji predvodi predsednik Vučić i onaj pod kontrolom brata njegovog. Tu su, naravno, i lokalni političari i drugi moćnici, iz regiona.

Građani su ucenjeni. Ukoliko želite da imate posao i vodite miran život, vi i vaša porodica, valja biti smeran, vezati konja gde neki od gradskih gazda i vlasnika grada kaže! Opšti je osećaj da ne postoji nikakva zaštita, ne veruje se u institucije, vlada zakon jačeg. Napravljena je tokom proteklih godina takva organizacija posla da svaka porodica direktno ili indirektno od jačeg zavisi. Idi na posao, sedi kod kuće, popij nešto alkoholno ili antidepresivno, glasaj za SNS, uplati listić u kladionici – i nećete boleti glava! U suprotnom, mogu razna čuda da se dese, recimo da vam dete bude pretučeno dok se noću vraća iz grada.

Ovo nije samo vladavina korupcijom i strahom, nego i beznađem. Oni koje nije ukopalo beznađe, ili su pobjegli ili planiraju da klisnu iz Vranja. Odnosno, odavde. Jer, vratiće se Kantar. Ili će neko od onih koji jedva čekaju postati Kantar umesto Kantara —Nedim Sejdinović

Šta se desilo našim kolegama iz vranjskog OK radija? Kontroverzni biznismeni sa debelim kriminalnim dosijeom, moćni Dejan Nikolić Kantar, koji je vlasnik lanca kockarnica, namerio se da im uzme za sitne pare lokal u kojem se nalaze redakcija i redakcijski klub "No comment". Podsetimo, neki mediji su svojevremeno uz podršku stranih fondacija i kredita napravili biznis-model – otvorili su klubove-kafiće od čijih se prihoda pokriva deo troškova rada redakcije. OK radio ima prostorije u centru Vranja, nado mak pešačke zone.

Kantar je očekivao da će ljudi iz OK radija lako posustati, da se neće osmeliti izaći na crtu njemu koji ima sve i hoće još mnogo toga. Ali oni nisu pristali, imali su petlju, a onda se pokreće mehanizam pakla. Prvo pristižu pretnje, uvrede i ucene. Jedno jutro su došli na posao i prozor kancelarije je bio zazidan. Naravno, potpuno nelegalno, Kantar je zazidao ispred njihove prizemne redakcije i hladno otvorio kladionicu. I to nije sve. Ubrzo su njegovi ljudi uleteli u "No comment", polupali stakla i išpricali belom bojom ceo inventar, fotelje, stolove, zidove, šank, pa i pića u šanku. Kafić je radio još neko vreme, ali ljudi

nisu dolazili. Ne zbog boje, nego zbog straha. Navodno su Kantarovi ljudi vodili evidenciju ko dolazi i posle “razgovarali” sa dotičnima.

Verovatno za ovaj slučaj nikada ne bismo ni čuli, kao što slične stvari pojede provincijski mrak, da se ljudi iz OK radija nisu obratili novinarskim i medijskim udruženjima za pomoć. Aktivirana je Stalna grupa za bezbednost novinara, izvršen je pritisak na Tužilaštvo, u kojem su neki ljudi shvatili da je đavo odneo šalu i da su prekoračene “crvene linije”. Lokalnom kabadahiji se desilo ono što nije očekivano, ubrzano je procesuiran za neka od svojih dela protiv ovog medija i završio je u zatvoru. U beogradskom CZ-u, jer da je u vranjskom zatvoru, bio bi kao kod kuće i mogao bi vrlo efikasno da nastavi teror. Ni ovako mu doduše mnogo ne fali, ali je bar simbolično sklonjen odavde. Protiv njega se vodi još nekoliko postupaka. Ljudi iz OK radija nam kažu da ih je najviše pogodilo to što su neke njihove kolege sa kojima su više od decenije delili hleb – svedočili u korist nasilnika. Kažu, razumeju strah, ali mogli su im bar poslati poruku – izvinite, morali smo!

Ovi događaji su bili bio povod da “Vreme” svoju prvu iz nove serije javnih debata o stanju demokratije u Srbiji organizuje u ponedeljak upravo u Vranju. Na njoj je govorio i Veran Matić, predsednik Asocijacije

nezavisnih elektronskih medija, koji je najzaslužniji što je ova priča dobila nacionalnu dimenziju, i koji je i sam bio na meti napada vranjskih kriminalaca.

U publici su bili novinari iz OK radija i drugih medija. I samo jedan “običan građanin”, i to onaj koji je prošao sličnu sudbinu, kojem su takođe zazidali lokal, uništili posao i zdravlje. Nije jedini koji je doživeo golgotu, mnogo bolje nisu prošli ni drugi koji nisu pristali na “poslovne ponude” vladajućih kriminalaca. Zvao je i njih da dođu, kaže, ali su mu otvoreno rekli da se plaše. I drugi građani su ostali kod kuće. Videće ih neko u neodgovarajućem društvu. A ovi su “spremni na sve”. Solidarnost? Pa, to ne postoji u uslovima korupcije, kriminala i straha.

Na tribini smo poredili današnje doba i devedesete, kada je takođe carevao kriminal, a mediji i obični građani bili na meti nasilnika. Da se nešto slično za Miloševićevog vakt desilo, opšti je utisak, došlo bi mnogo Vranjanaca na tribinu, iz čistog prkosa. Zato što je tada, uprkos ratovima i raznim drugim užasima, postojala nada. A ona je sada ubijena. Dakle, ovo nije samo vladavina korupcijom i strahom, nego i beznađem. Oni koje nije ukopalo beznađe, ili su pobešli ili planiraju da klisnu iz Vranja. Odnosno, odavde. Jer, vратиće se Kantar. Ili će neko od onih koji jedva čekaju postati Kantar umesto Kantara.

VREME

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec